

İLETİŞİM SEKTÖRÜNDE BASIN-YAYIN VE ENFORMASYON GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Dr. Selçuk Ş. DEMİRBULAK
T.C. BAŞBAKANLIK
BASIN - YAYIN VE ENFORMASYON GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
İSTANBUL İL MÜDÜRÜ

Uygarlık tarihi boyunca insanlar, iletişim alanında, tam-tam seslerinden, duman işaretlerinden multi-medya yüksek teknolojisine kadar uzanan bir evrim geçirmişlerdir. İnsanlar, çeşitli aşamalardan geçerek, düşüncelerini önce ifade, sonra basın ve yayın hürriyeti sayesinde kitlelere ulaştırmış, fikir ve haber alış-verişinde bulunmuşlardır. 21. yüzyılda ise fiber optik kablolar, uydular, mikro-dalga iletişim hatları gibi yüksek iletişim teknolojileri kullanılarak haberlerin en hızlı biçimde iletilmesi sağlanacaktır. 21. yüzyıl arefesinde, gelişmiş ülkelerde GSMH'nın yarısı kadar üretim yapan iletişim sektörü, insanlığa zaman faktörünü optimum kullanma olnağı sağlamaktadır.

İletişim sektörümüzün kamuya ait kesitinin temel taşlarından T.C. Başbakanlık Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü'nü incelediğimizde kuruluş ve hukuki statüsününün 75 yıl öncesine dayandığını görürüz.

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin kurulmasından sonra yeni Türk devletince ihdas edilen ilk kuruluşlardan biri de "Matbuat ve İstihbarat Müdüriyeti Umumiyesi" olmuştur. 7 Haziran 1920 tarihinde, 6 sayılı kanunla ve Atatürk'ün direktifiyle TBMM ve aynı zamanda İcra Vekilleri Heyeti Reisine doğrudan bağlı olarak kurulmuştur.

Bu tarihten sonra çalışmalarını farklı isimler altında ve değişik bakanlıklara bağlı olarak sürdüren genel müdürlük, nihayet 18 Haziran 1984 tarihinde yayımlanan 231 sayılı kanun hükmünde kararname ile Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü adı altında teşkilatlandırılmıştır.

Bu kanun hükmünde kararnameye göre BYEGM'nin temel görevleri şunlardır;

- a) Devletin tanıtma siyasetinin ve tanıtma ile ilgili hükümetçe uygulayacak stratejilerin tesbitine yardımcı olmak,
- b) Kamuoyunun ve ilgili makamların zamanında ve doğru bilgilerle aydınlatılmasını ve bu faaliyetler için gerekli aydınlatıcı ve tanıtıcı bilgi akımını sağlamak,
- c) Hükümet faaliyetlerinin ve yapılan hizmetlerin iç ve dış kamuoyuna etkin bir biçimde yansıtılmasına ve bunların kamuoyu üzerindeki etkisinin belirlenmesine ait hizmetler yapmak,
- d) Basınla ilgili münasebetlerin düzenlenmesi ve basının güçlendirilmesi için gerekli faaliyetlerde bulunmak,
- e) Yerli ve yabancı basın-yayın organlarının ve mensublarının çalışmalarını kolaylaştırmaya yönelik tedbirleri almak, bu hususuta gerekli düzenlemeleri yapmak,
- f) Türkiye aleyhindeki propoganda faaliyetlerini takip etmek ve sorumlu kamu kuruluşları ile işbirliği yapmak,
- g) Türkiye'nin dış tanıtma faaliyetlerini yönlendirmek ve bu amaçla kamu kurum ve kuruluşları, özel sektör kuruluşları, meslek kuruluşları, amaca yönelik vakıflar, dernekler gibi teşekküllerle işbirliği yapmak,
- h) Yabancı ülkelerde Türkiye'nin menfaatleri doğrultusunda yapılan aydınlatma faaliyetlerine katılmak,
- ı) Enformasyon ve aydınlatma faaliyetlerini Türkiye'nin dış politikasını destekleyecek şekilde düzenlemek ve Dışişleri Bakanlığı ile işbirliği suretiyle yürütmek.

Taşra ve yurt dışı teşkilatları bulunan BYEGM, merkezde ana hizmet birimleri, danışma birimleri ve yardımcı birimlerden oluşur.

231 sayılı KHK'ya göre Genel Müdür kurumun en üst amiridir. Genel

Müdürlüğün hizmet birimlerinin yönetim ve koordinasyonunda genel müdüre yardımcı olmak üzere iki genel müdür yardımcısı görevlendirilmiştir.

1. Merkez Teşkilatı:

a) Ana Hizmet Birimleri:

- 1) Haber Dairesi Başkanlığı
- 2) Basın-Yayın Dairesi Başkanlığı
- 3) Enformasyon Dairesi Başkanlığı

b) Danışma Birimleri:

- 1) Hukuk Müşavirliği
- 2) Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Dairesi Başkanlığı

c) Yardımcı Birimler:

- 1) Personel Şubesi Müdürlüğü
- 2) İdari ve Mali İşler Şubesi Müdürlüğü
- 3) Savunma Uzmanlığı

BYEGM merkez teşkilatında toplam 420 personel görev yapmaktadır.

2. Taşra Teşkilatı

BYEGM'nin İstanbul, Diyarbakır ve Antalya olmak üzere üç ilde Basın -Yayın ve Enformasyon İl Müdürlüğü bulunmaktadır.

İhdası bakanlar kurulu kararı ile yakın tarihte uygun görülen diğer 13 il müdürlüğünün açılması için çalışmalar sürdürülmektedir.

3. Yurtdışı Teşkilatı

Genel müdürlüğün yurtdışında 22 basın müşavirliği vardır.

Basın Müşavirliklerinin Görevleri Şunlardır:

- a) Görev bölgelerindeki basın, yayın organlarında çıkan ve ül-

kemizi doğrudan ya da dolaylı olarak ilgilendiren yayınları izleyerek orjinal k p rlerini faksla haber tercümelerini ise data hatları ya da telexle genel m d rl ge intikal ettirmek.

b)  lkemizle ilgili olarak yayınlanan gerçek dışı veya yanıltıcı haber ve yazıları takip etmek, b y kel ciliklerle koordinasyon içerisinde ve gerektiğinde okuyucu mektupları aracılığıyla bunların cevaplandırılmasına katkıda bulunmak.

c) Türkiye hakkında bilgiye ihtiyaç duyan kişi veya kuruluşlara yardımcı olmak ve gerekli bilgileri sağlamak.

d) Görev bölgelerinde gerçekleŐtirilen açık oturum, seminer vb. toplantılara katılmak ve izlemek, söz konusu faaliyetlerin o ülke basınında yer alabilmesi için giriŐimlerde bulunmak.

e) Türkiye'ye ilginin artması ve ülkemizin imajının en iyi biçimde yansıtılması için görev bölgesindeki basın ve yayın temsilcileriyle iyi iliŐkiler kurmaya çalıŐmak ve gerekli görülenlerin ülkemize davet edilmesi için giriŐimlerde bulunmak.

HABER HİZMETLERİ

BYEGM Haber Dairesi Başkanlığı'nın görevleri 231 sayılı KHK'ya göre Şunlardır;

a) Devlet tanıtma, aydınlatma hizmetleri kapsamındaki i  ve dış her türlü açık enformasyonu sağlamak.

b) Elde edilen bilgileri derlemek, değerlendirmek, bülten ve yayın haline getirmek.

c) DerlenmiŐ bilgi ve belgeleri muhafaza etmek.

d) Bu faaliyetler için gerekli teknik hizmet ve donanımı sağlamak.

e) Genel müdürlükçe verilecek benzeri görevleri yapmak.

Haber Dairesi Başkanlığı'nın en temel görevlerinden biri, Türkiye'yi doğrudan ya da dolaylı ilgilendiren ulusal ve uluslararası geliŐmeleri süratle

ve doğru olarak devletin en üst makamlarına sunmaktır. Devletin açık istihbaratının en önemli kaynağını oluşturan Haber Dairesi Başkanlığı'na günde yaklaşık 5000 haber ulaşır. Bu haberlerin toplanabilmesi için, her gün Türkçe ve diğer dillerde yayın yapan 24 yabancı radyonun yayınları dinlenilmekte ve kaydedilmekte, 4 yerli ve 13 yabancı haber ajansı sürekli takip edilmekte ve ayrıca yurt dışındaki Basın Müşavirliklerinin gönderdikleri haber ve yorum çevirileri alınmaktadır.

Yılın aralıksız 365 gününde ve günde 18 saat faaliyetini sürdüren Haber Dairesi Başkanlığı, ulaşan çok sayıda haber üzerinde gerekli değerlendirme ve redaksiyonu yaptıktan sonra ortaya çıkan ürünü bir kapalı devre yayın sistemiyle ve data hatlarıyla Cumhurbaşkanlığı, TBMM, Başbakanlık, Genel Kurmay Başkanlığı vb. devletin en üst makamlarına sunar.

Öte yandan, kapalı devre yayını üzerinde yapılan diğer değerlendirmelerden sonra gerek devlet makamlarının ve gerek basın ve yayın organlarının istifadelerine sunulmak üzere günlük "Dış Basın ve Türkiye" bülteni ile gelişmelere bağlı olarak özel bültenler çıkarılmaktadır.

Tasarımı 1989 yılında tamamlanan İç ve Dış Enformasyon Akışı (İDEA) projesi Ocak 1991'den itibaren tedricen 27 ilde uygulamaya konulmuş, halen sözkonusu illere haber akışı devam etmektedir.

Diğer yandan, İDEA projesinin ikinci aşaması olan yurtdışı bölümü ile ilgili çalışmalar devam etmekte olup sonuca ermek üzeredir.

Genel Müdürlüğün uzun yıllardan beri yapmakta olduğu haber toplama işleme görevi büyük çapta bilgisayar desteği ile olmaktadır.

Haber Dairesi yabancı ülkelerdeki yazılı, görsel, sözlü medya organlarını ve ajansları izleyerek çeşitli değerlendirmelere tabi tutar. Böylece bilgi akımını somut temellere dayatır.

YABANCI BASIN-YAYIN ORGANLARINDA YAYINLANAN/ÇIKAN HABERLERDE TÜRKİYE'YE AYRILAN PAY:

	<u>1993</u>	<u>1994</u>	<u>1995(31 Mart 1995)</u>
TOPLAM	24.686	34.310	5.584

TÜRKİYE İLE İLGİLİ HABERLERİN ÜLKELERE GÖRE DAĞILIMI:

<u>1993</u>		<u>1994</u>		<u>1995</u>	
İngiltere	4707	Yunanistan	9459	Almanya	1.028
Yunanistan	4198	İngiltere	4339	İngiltere	939
Fransa	3.169	Fransa	3.659	Fransa	749

TÜRKİYE İLE İLGİLİ HABERLERİN KAYNAKLARA GÖRE DAĞILIMI

<u>1993</u>		<u>1994</u>		<u>1995(31 Mart '95)</u>	
Gazete Hb.	13.573	Gazete Hb.	19780	Gazete Hb.	3046
Ajans Hb.	5628	Ajans Hb.	7082	Ajans Hb.	1270
Radyo Hb.	5139				

HABER AJANSLARINDA YER ALAN TÜM HABERLER GÖZÖNÜNDE BULUNDURULDUĞUNDA TÜRKİYE'YE AYRILAN PAY:

	<u>1993</u>	<u>1994</u>	<u>1995(31 Mart'95)</u>
AFP:	2319 Haber	2384	474
AP:	895	14.00	229
Reuter:	2242	2487	468

TÜRKİYE İLE İLGİLİ HABERLERİN KONULARINA GÖRE DAĞILIMI:

	<u>1993</u>		<u>1994</u>
Güneydoğu	5698	Dış Politika	5065
Dış Politika	3342	Kıbrıs	5019
Kıbrıs	3243	İç Politika	4159

**DÖRT BATILI ÜLKENİN BASIN-YAYIN ORGANLARINDA
TÜRKİYE İLE İLGİLİ YER ALAN HABERLERİN
KONULARINA GÖRE DAĞILIMI:**

1993 yılı için: .

ABD	Dış Politika	339
	İç Politika	385
	Genel	411
ALMAN	Güneydoğu Sorunu	1058
	Yurt Dışındaki Türkler	707
FRANSIZ	Dış Politika	533
	Genel	543
İNGİLİZ	Dış Politika	662
	İç Politika	945
	Genel	577

1994

Yıl içerisinde Türkiye ile ilgili en çok haber de politika konusunda verilmiştir.

31 Mart 1995

1631 Haber Irak İle İlgili

861 Haber Güneydoğu Sorunu

542 Avrupa Birliği

**TÜRKİYE İLE İLGİLİ HABERLERDE YAYIN
ORGANLARININ TUTUMU:**

	<u>ALEYHTE</u>	<u>LEHTE</u>	<u>YANSIZ</u>
1993	9743	6960	9983
1994	13.513	2829	17968
1995	2286	260	3038

(31 Mart 1995)

TÜRKİYE İLE İLGİLİ LEHTE HABERLERİN ÜLKELERE GÖRE DAĞILIMI:

1994	Dış Politika İle İlgili Lehte	826
	Güneydoğu İle İlgili Lehte	378
	Diğer İle İlgili Lehte	309
1995	Dış Politika İle İlgili Lehte	68
	Avrupa Birliği İle İlgili Lehte	61
	Güneydoğu Sorunu İle İlgili Lehte	45

(31 Mart 1995)

TÜRKİYE İLE İLGİLİ YANSIZ HABERLERİN ÜLKELERE GÖRE DAĞILIMI:

	<u>1994</u>
Almanya	627
İngiltere	618
Fransa	477

TÜRKİYE İLE İLGİLİ YANSIZ HABERLERİN KONULARINA GÖRE DAĞILIMI: (% olarak)

1994 Yılında	Dış Politika	%18.24
	İç Politika	% 13.67
	Genel	% 12.18
1995 (31 Mart)	Irak Sorunu	% 28.11
	Güneydoğu Sorunu	% 15.82
	Dış Politika	% 10.40

TÜRKİYE İLE İLGİLİ ALEYHTE ÇIKAN HABERLER:

1994 Yılı	Kıbrıs Rum Kesimi	% 23.00
	Yunanistan	% 14.98
1995 (31 Mart)	Irak	% 33.11
	Güneydoğu	% 14.65
	Kökten Dincilik	% 10.37

YAYIN HİZMETLERİ

Genel Müdürlük Basın-Yayın Dairesi Başkanlığı yıllık programına

göre yayınlar üretmektedir. Bu yayınlar dünyanın birçok yerindeki devlet adamları, politikacılar, basın ve yayın organları temsilcileri, üniversite kitaplıkları ve öğretim görevlileri, Türkiye ile ilgili araştırma yapan kişi ve kuruluşlar, büyükelçilikler, yurt dışında yaşayan Türk vatandaşları vb. yerlere dağıtılmaktadır.

Bu çerçevede iki haftada bir "Newspot Gazetesi", üç aylık periyodlarla "Turkish Review Dergisi" iki yılda bir devlet yıllığı her yıl yayımlanan periyodik yabancı dillerdeki yayınlara örnek gösterilebilir.

Bunun yanında, ülkemizle ilgili olarak değişik alanlardaki bilgi ihtiyacını karşılamak üzere referans kitapları yayımlanmaktadır. (Dış Politika, Türkiye Ekonomisi vb.)

Yurtdışında, özellikle Avrupa ülkelerinde yaşayan işçi vatandaşlarımıza yönelik Türkçe "Türk Haber Ankara" adı altında bir gazete çıkarılmaktadır.

Özellikle tarihçiler ve araştırmacılar için bir başvuru yayını niteliğinde olan, "Aydın Tarihi" isimli kitap 1920'li yıllardan beri üç ayda bir çıkarılmaktadır.

Anadolu'da yayımlanan gazetelere haber kaynağı oluşturmak, bölgeler arasında haber ve bilgi akışını sağlamak amacıyla "Anadolu'nun Sesi" adıyla aylık ve "Anadolu'ya Haberler" adı altında haftalık bir bülten yayımlanmaktadır.

Ayrıca, kurum dışında Türkçe ve yabancı dillerde hazırlanan devlet enformasyon hizmetlerine uygun olduğu saptanan yayınlarda satın alınmakta ve yurtdışında dağıtımı sağlanmaktadır.

Yılda iki defa Türkçe ve İngilizce "Basın Rehberi" hazırlanarak ilgili yerlere gönderilmiştir.

Basın-Yayın Dairesi Başkanlığı'nın bir diğer çok önemli hizmeti de basın mensuplarımız için Sarı Basın Kartları tanzim etmektir. Sarı ya da Sürekli Basın Kartları aralarında Genel Müdürlük yetkililerinde bulunduğu, çeşitli basın kuruluşlarının temsilcilerinin iştirakiyle oluşan Basın Kartı Komisyonu'nca verilir.

231 sayılı KHK'ye göre Basın-Yayın Dairesi Başkanlığı'nın görevleri

şunlardır:

- a) Hazırlanan bültenleri ilgili kurum ve kuruluşlara ulaştırmak, kamuoyuna yaymak,
- b) Yerli basın organlarının ve mensuplarının çalışmalarını kolaylaştırıcı tedbirleri almak, Türk ve yabancı basın-yayın organları mensuplarına basın kartı düzenlemek,
- c) Yerli basının güçlendirilmesi amacıyla eğitim programları düzenlemek,
- d) Devlet ve hükümet faaliyetleri ile yapılan hizmetlerin kamuoyuna etkin bir biçimde yansıtılmasına ve bunların kamuoyu üzerindeki etkisinin belirlenmesine ait hizmetleri yapmak,
- e) Gerekli hallerde devlet ve hükümet yetkililerinin basın toplantılarını düzenlemek, demeç ve açıklamalarını yaymak ve benzeri faaliyetleri yürütmek,
- f) Genel müdürlükçe verilecek diğer görevleri yapmak.

ENFORMASYON HİZMETLERİ

BYEGM Enformasyon Dairesi Başkanlığı'nın görevleri 231 sayılı KHK'ye göre şunlardır;

- a) Dış tanıtımın hedef ve stratejilerini tespit etmek, planlamasını yapmak ve uygulamak.
- b) Devlet ve hükümet faaliyetleri ile yapılan hizmetlerin dış kamuoyuna yansıtılmasına ve bunların dış kamuoyundaki etkisinin belirlenmesine ait hizmetleri yapmak.
- c) Türkiye'nin tanıtılmasını sağlayacak genel ve özel araştırmaladla projeleri hazırlamak ve gerektiğinde uzman kişi ve kuruluşlara yaptırmak.
- d) Dış tanıtma faaliyetlerini yönlendirmek ve bu amaçla bütünü kamu kurum ve kuruluşları ve özel kuruluşlarla işbirliği yapmak.
- e) Yabancı basın organlarının ve bunların mensuplarının çalışmalarını kolaylaştırıcı tedbirleri almak ve uygulamak, bunlar için sürekli ve geçici basın merkezleri kurmak, yönetmek.
- f) Yurtdışı basın müşavirliklerinin faaliyetlerini izlemek, değerlendirmek ve sonuçları makamlara sunmak.
- g) Türkiye hakkındaki propaganda faaliyetlerini izlemek, değerlendirmek, genel müdürlüğün diğer birimleri ile ilgili kamu kurumları ile işbirliği sağlamak ve gerekli karşı tedbirleri almak.

- h) Genel müdürlüğün protokol işlerini yürütmek
1) Genel müdürlükçe verilen diğer görevleri yapmak.

BYEGM Enformasyon Dairesi başkanlığı, Türkiye'de yerleşik ve geçici olarak bulunan yabancı basın mensuplarıyla ilişkileri düzenlemek, onlara sağlanan kolaylık ve hizmetleri koordine etmekle de yükümlüdür.

Bu kolaylık ve hizmetleri şöyle sıralamak mümkündür.

1. Türkiye'de yerleşik basın mensuplarına yönelik hizmetler:

- a. Yabancı basın yayın organlarının temsilcisi, muhabiri vb. sıfatlarla Türkiye'ye gelen yabancı basın mensuplarının ülkemizdeki mesleki çalışmalarını kolaylaştırmak amacıyla gerekli akreditsiyon belgelerini haiz olmaları koşuluyla kendilerini daimi nitelikli Mavi basın Kartı verilmektedir.
- b. Türkiye'de yerleşik basın mensuplarının göreve gelirken beraberlerinde getirdikleri ev eşyaları, mesleki araç gereç, taşıt vb. malzemelerin gümrüksüz ithali sağlanmakta, PTT'nin indirimli uygulamalarından faydalanmaları için yardımcı olunmaktadır.
- c. Sözü edilen hizmetler ve teşvik uygulamalarının sonucu olarak ülkemize daimi görevle gelen yabancı basın mensubu sayısında önceki yıllara oranla büyük artışlar kaydedilmiştir.

2. Davetli olarak gelen yabancı basın mensuplarına yönelik hizmetler:

Davetlimiz olarak ülkemize gelen yabancı basın mensuplarını mihmandarlarımız eşliğinde yetkili makamlarla görüşmeleri sağlanmakta ve ayrıca tarihi ve turistik yerlerimizi tanıtıcı programlar hazırlanmaktadır.

3. Kendi olanaklarıyla ülkemize gelen yabancı basın mensuplarına yönelik hizmetler:

Çeşitli vesilelerle ülkemize gelen yabancı basın mensuplarına çalışmalarında yardımcı olmak üzere geçici nitelikte Mavi basın kartı verilmekte, görüşmek istedikleri yetkililerden randevular sağlanmaktadır.

4. Basın Merkezleri:

- a) Devlet ve hükümet yetkililerinin yurtdışında yaptıkları resmi zi-

yartler vesilesiyle özellikle refakatteki basın mensuparına yönelik olarak ve

b) Ülkemizi uluslararası düzeyde güncelleştiren İSEDAK, İKT, KEİ, gibi belirli büyük organizasyonlar, ülkemizde yapılan genel-yerel seçimlerle ilgili gelişmeler izlemek isteyen yabancı basın mensuplarının ziyaretleri ve ayrıca yıl içinde programlanmış hizmetler dışında, dünyada oluşabilecek ani gelişmeler için basın merkezleri kurulmaktadır.